

Р.Х. ДЖУРАЕВ, С.Т.ТУРГУНОВ

**УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ
МУАССАСАЛАРИНИ
БОШҚАРИШДА МЕНЕЖМЕНТНИНГ
АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАРИ**

«Фан»

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ**

**ЎЗБЕКИСТОН ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ**

Р.Х. ДЖУРАЕВ, С.Т.ТУРҒУНОВ

**УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ
МУАССАСАЛАРИНИ БОШҚАРИШДА
МЕНЕЖМЕНТНИНГ АСОСИЙ
ТУШУНЧАЛАРИ**

**Тошкент
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
“Фан” нашриёти
2006**

Умумий ўрта таълим муассасаси директори бошқарувнинг турли хил замонавий усулларини билиши, уларга асосланиши, гоаялар йўналишини аниқлай олиши, илғор тажрибалар ва фан-техника ютуқларини мунтазам ўрганиб бориши, уларни ўз фаолиятига татбиқ этиши, бошқарув жараёнида инновацион фаолиятни ташкил эта олиши зарур ҳисобланади. Ушбу қўлланмада умумий ўрта таълим муассасалари раҳбарлари учун таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш ва бошқаришда қўл келадиган тушунчалар, яъни менежментнинг асосий тушунчалари ва уларнинг таълим муассасасини бошқариш жараёнига татбиқи келтирилган бўлиб, бунда раҳбарлар учун методик тавсиялар сифатида асосий тушунчаларнинг мазмун ва моҳияти ёритиб берилган.

Масъул муҳаррир:

педагогика фанлари доктори

У.Қ. Толипов

Тақризчилар:

иқтисод фанлари доктори, профессор

А.У. Абдурахимов

психология фанлари доктори

К.Қ. Мамедов

Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек туманидаги

121- сонли умумий ўрта таълим мактаби директори

Нуринисо Тожихонова

ISBN 5-648-83419-9

© Ўзбекистон Республикаси

ФА “Фан” нашриёти,

2006 йил.

*Бинобарин, саводли халқ
ва имли раҳбарлар билан
ишлаш ҳам осон, ҳам завқли.*

И.А. Каримов

К И Р И Ш

Замонавий ижтимоий-иқтисодий шароитларда амалга оширилаётган таълим тизимидаги ислохотлар, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ҳамда бозор иқтисодиёти чуқур илдиз отиб бораётган даврда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига мувофиқ бир қатор янги талаблар юзага келди. Улар ичида энг муҳимлари: ижтимоий-психологик ташхис; гуруҳларда ўзаро шахсий муносабатларни, раҳбарлик муносабатларини таҳлил қилиш ва тартибга солиш; таълим жараёни ва ижтимоий ихтилофларни ҳамда стрессларни бошқариш; таълим тизимини замонавий ахборот технологиялари билан таъминлаш; педагогик ходимларга бўлган эҳтиёжларни таҳлил қилиш; педагогик ходимларнинг касбий ва ижтимоий-психологик мослашуви ва уларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш; умумий ўрта таълим муассасаларини бошқариш тизимини такомиллаштириш; таълим тизимини бошқарув жараёнига янгича ёндашув; таълим муассасарида меҳнат-ҳуқуқий муносабатлар масалаларидир. Бу нафақат таълим тизимидаги бошқарув муаммоларини ҳал этиш, балки мактаб раҳбарлари томонидан бошқарувни такомиллаштириш ҳамда унинг усулларини амалиётга татбиқ этиш, шунингдек, турли даражадаги раҳбарларнинг бошқарув фолдиятида муаммоларни олдиндан кўриш ва уларни ижобий ҳал этиш қобилиятларини шакллантиришни олға сурмоқда.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган таълим тизимидаги ислохотлар таълим тизимини бошқариш механизмларини ўзгартириш, такомиллаштиришни, яъни бошқарувнинг маъмурий буйруқбозлик методларидан воз кечиб, ижтимоий-иқтисодий, замонавий талабларга мос келадиган, демократик

тамоийилларга асосланган бошқарув тизимини шакллантиришни тақозо этмоқда. Бу бугунги куннинг энг асосий талабларидан бири бўлиб, нафақат бошқарув муаммолари, балки субъектларнинг бошқарув фаолиятини ташкил этиш ва уларни шакллантириш замирида, энг аввало, бошқарув тизимининг турли бўғини раҳбарларининг бошқарув фаолиятини такомиллаштириш-нинг йўл-йўриқларини аниқлаш, янги шароитларга мувофиқлаштириш ва амалиётга жорий этиш вазифаларини белгилайди. Шундан келиб чиқиб, таълим тизимини ривожлантириш йўналишида амалга оширилаётган ислохотлар барча таълим муассасаларида таълим жараёнини илмий асосда ташкил этиш ва бошқаришда фан-техника ютуқларига асосланган бошқарувнинг энг самарали, инновацион методларидан фойдаланишни, бошқарув йўналишида билим, кўникма ва малакаларни, янги шахсий ва касбий сифатларни талаб қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов томонидан қабул қилинган “2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури тўғрисида”ги Фармон ва у асосида ҳукуматимиз чиқарган қатор қарорлар юқорида келтирилган маълумотларнинг исботи сифатида бугунги кунда барча соҳалардаги каби таълим тизимида ҳам катта ўзгартиришлар амалга оширилаётганидан далолат беради. Бу ҳукуматимиз томонидан баркамол авлодни тарбиялаш, мамлакат истиқболи, халқ фаровонлигини таъминлашга жуда катта эътибор қаратилаётганлигини кўрсатади.

“2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури” қабул қилингач, тизимни ҳамма соҳалари атрофлича таҳлил қилинди. Бунда нафақат мактабларнинг моддий-техника базаси, балки таълим мазмуни билан боғлиқ муаммолар, уларнинг келиб чиқиш сабаблари ўрганилди ва таълимнинг самарадорлигига таъсир этувчи омилларни аниқ белгилаш, уларнинг ижобий таъсирини кучайтириш чора-тадбирлари белгиланди.